

Diagnose av KOLS

Anders Østrem

Fastlege

Gransdalen Legesenter

Agenda

- Definisjon
- Forekomst
- Risikofaktorer/symptomer
- Hvordan stille diagnosen
- Vurdering ved diagnose

Kronisk obstruktiv lungesykdom (kols)

beskrivelse:

- kan forebygges og behandles
- karakterisert av persisterende luftveisymptomer og luftstrømsobstruksjon
- som skyldes luftvei og/eller alveolære abnormiteter
- vanligvis forårsaket av eksponering for skadelige partikler eller gasser

GOLD 2020

Hvor vanlig er kols i Norge?

- Befolkningsundersøkelser viser at omtrent 150 000 over 40 år har kols
- Mellom 50 000 og 75 000 av disse blir behandlet for kols i helsetjenesten.
- Betydelig underdiagnostikk

Studie fra Ahus, februar 2022:

- Så på alle født i 1950 i Ahus sitt område.
  - 3706 personer inkludert.
  - 259 personer med kols.
    - Av disse; kun 28% hadde diagnosen!
    - 72% underdiagnose!!

- 164 personer rapporterte at de hadde kols:
  - Av disse; 56% var feildiagnostisert!

Når mistenke kols

- Pasient > 35 år, eksponert for røyk/andre irriteranter

Og som har;

- Symptomer:
  - Hoste +/- ekspektorat
  - Dypsné
  - Eksaserbasjoner

Hvordan stille diagnosen?

- Anamnese
- Klinisk undersøkelse
- **Spirometri**
- Tilleggsundersøkelser

Klinisk undersøkelse

- Auskultasjon
  - Redusert respirasjonslyd.
  - Pipelyder
  - Forlenget ekspirium
- Andre funn
  - Tønnethorax
  - Hviledyspnoe
  - Cyanose

INGEN FUNN

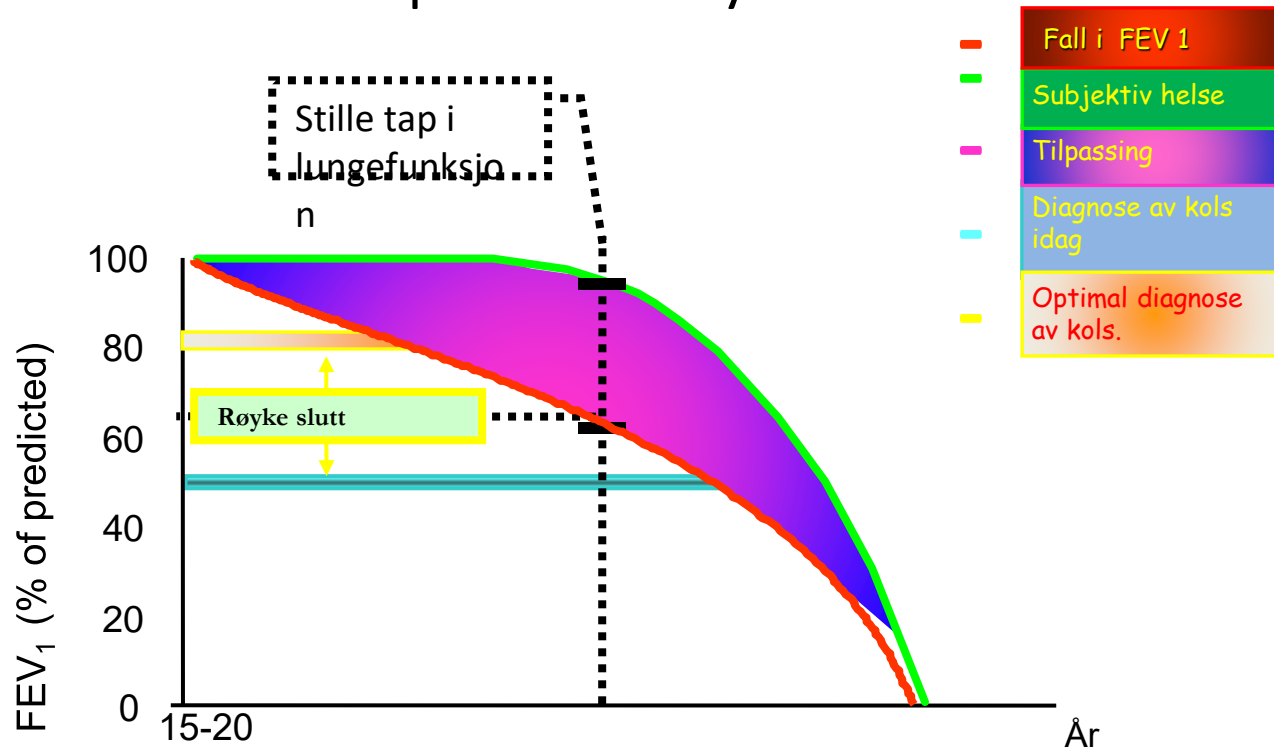

Tidlig intervensjon – hvorfor?

“ the patient delay ”

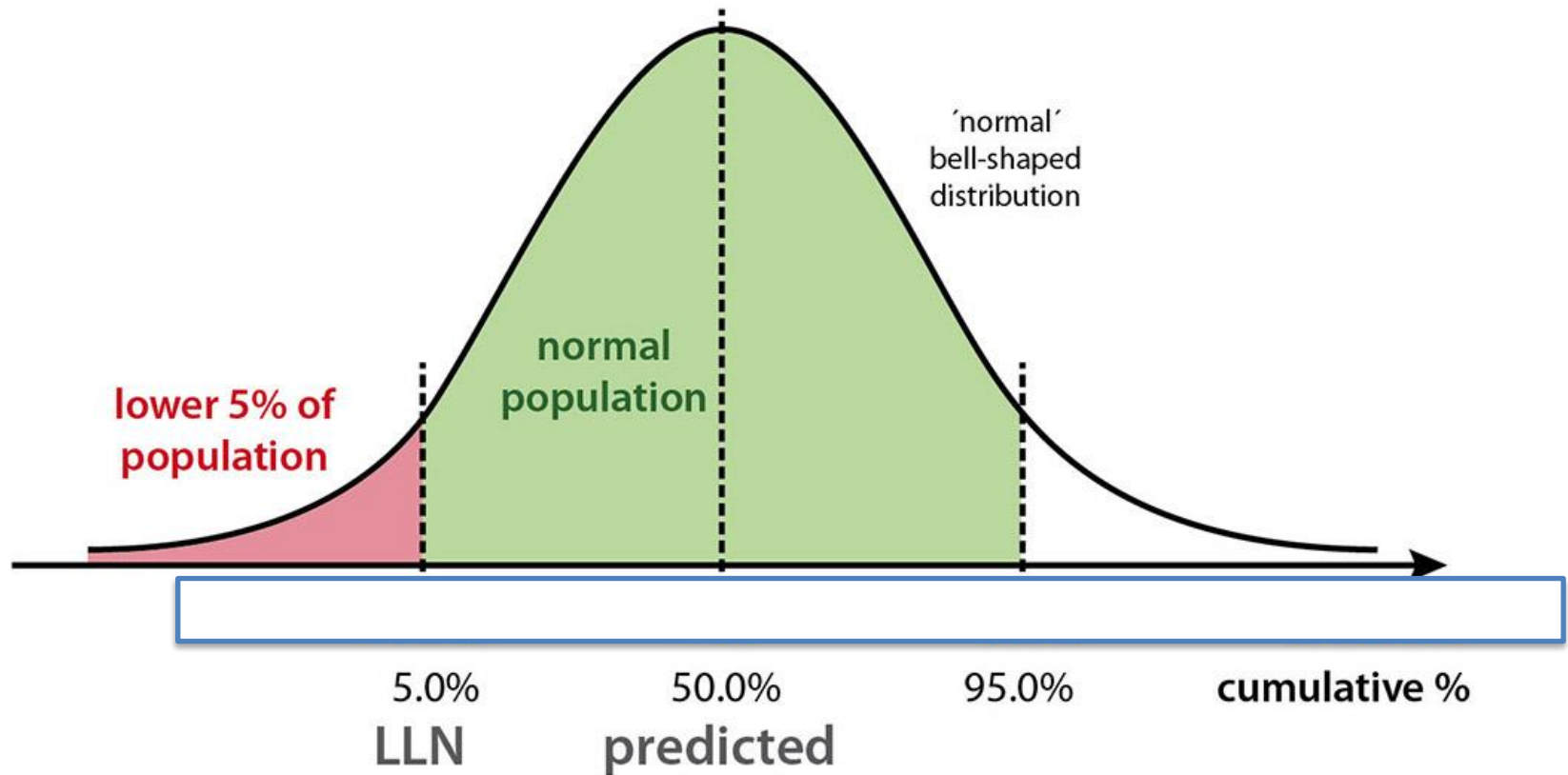

Spirometri.

- Spirometri med bronkodilator responstest.
- Obstruksjon
  - $FEV1/FVC < LLN$ post-bronkodilatasjon
  - FVC kan være normal eller redusert
  - FEV1 i % av forventet angir alvorlighetsgrad av obstruksjon

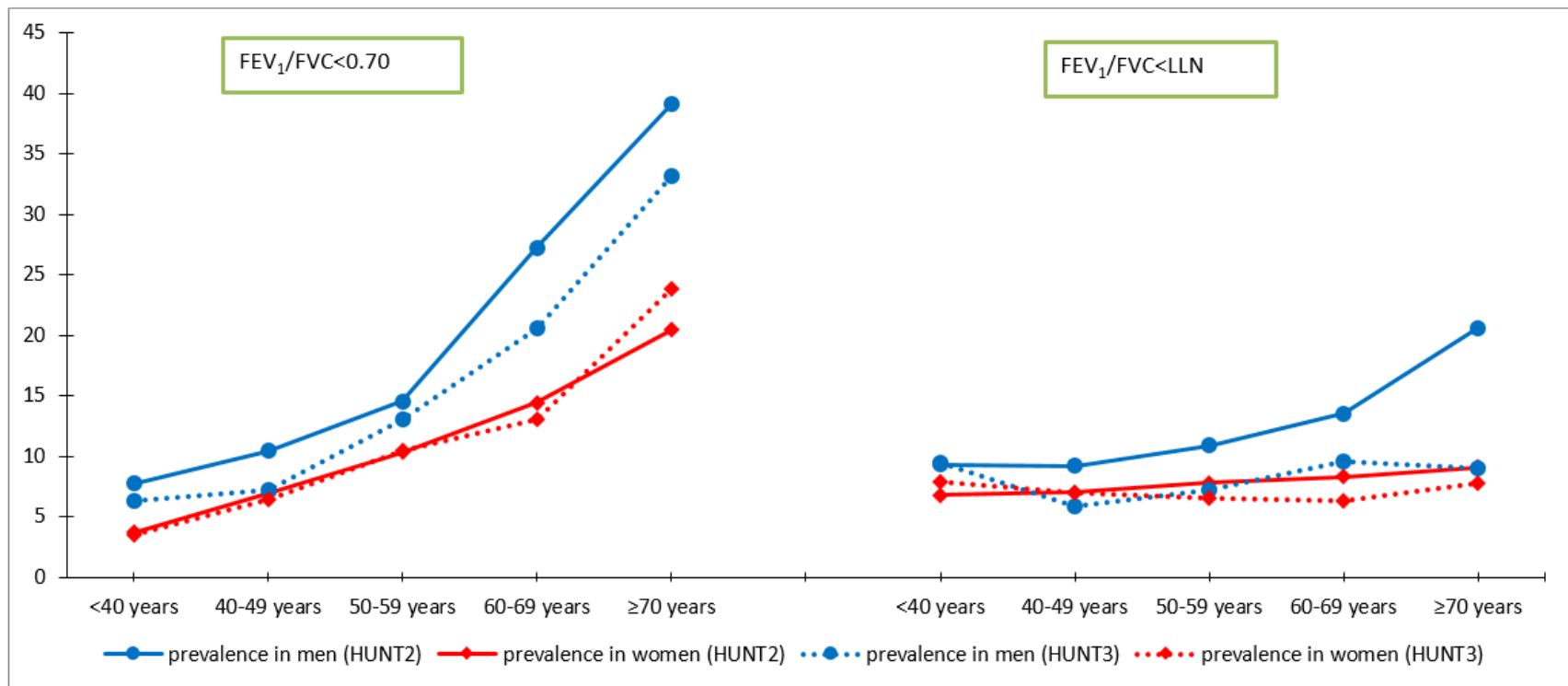

LLN (verdier $<$ LLN defineres som for lav)

Prevalens av kols; $< 0,70$ eller $< \text{LLN}$

Figure 1. Weighted prevalence of COPD estimated using fixed ratio ($\text{FEV}_1/\text{FVC} < 0.70$) and LLN criteria by GLI-2012 in the HUNT study.

Pasient
Personnr:
Navn:
Fødselsdato:
Tekniker: Høines, Kristian Jong (Default)
Sensor: Spirare sensor (SPS330), SN: 212413
Referanse: [GLI] Quanjer. (2012) All ages
Rangeringskriterium: Beste test (FVC + FEV1)

Medikamenter, ordinær   **Medikamenter, Post BD**   **Eksposering**   **Røvkina**
β2-agonist

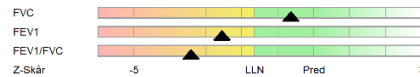
Forsert ekspirasjon + Forsert ekspirasjon BD

Parameter	Predikert	LLN Pred	Før bronkodialator			Etter bronkodialator		
			Beste	% Pred	Z-Skår	Beste	% Pred	Z-Skår
FVC (L)	4,31	3,27	3,91	91	-0,64	3,83	89	-0,76
FEV1 (L)	3,33	2,49	2,02	61	-2,56	2,21	66	-2,19
FEV1/FVC	0,77	0,65	0,52		-3,42	0,58		-2,61

Endring	Absolutt	% av utgangsverdi	% av predikert verdi
FEV1 (L)	0,19	9,4	5,7

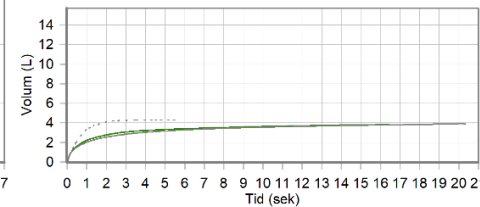
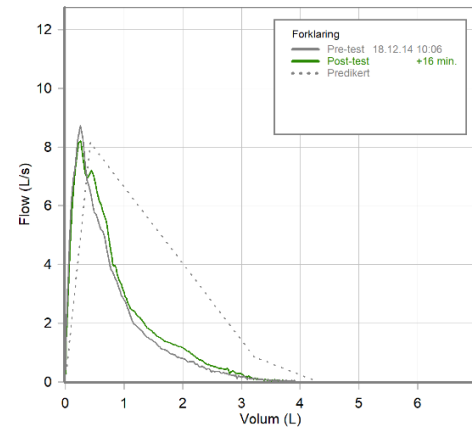
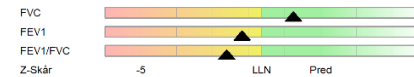
Før bronkodialator

Testkvalitet FVC: A   Var. FVC: 2,6 % 0,10 L
Testkvalitet FEV1: A   Var. FEV1: 0,0 % 0,00 L

Etter bronkodialator

Testkvalitet FVC: A   Var. FVC: 0,5 % 0,02 L
Testkvalitet FEV1: A   Var. FEV1: 0,5 % 0,01 L

Tilleggsundersøkelser.

- SpO2 (pulsoksymetri)
- Rtg thorax (eventuelt CT)
- Hb, NT-proBNP
- EKG

Kartlegg pasienten ved diagnose

Først – kartlegge pasienten

■ Symptomer:

- Må bruke et system som er validert
- Vise endringer fra gang til gang
- CAT eller CCQ
- mMRC for tungpust

CAT:

www.kolstest.no

CAT > 10 høy

MCID= 2-3

Ditt navn:

Dagens dato:

Hvordan har du det med din KOLS? Ta KOLS-vurderingstest (COPD Assessment Test™, CAT)

Dette spørreskjemaet vil hjelpe deg og helsepersonellet med å bedømme hvor mye KOLS (kronisk obstruktiv lungesykdom) påvirker ditt velvære og ditt daglige liv. Dine svar, og poengsummen på testen, kan brukes av deg og helsepersonellet til å hjelpe deg med å mestre din KOLS på en bedre måte og få mest mulig ut av behandlingen.

For hvert punkt nedenfor skal du sette et kryss (X) i boksen som best beskriver din tilstand for øyeblikket. Pass på at du bare velger ett svar for hvert spørsmål.

Eksempel: Jeg er svært glad 0 1 2 3 4 5 Jeg er svært trist

		POENG	
Jeg hoster aldri	☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5	Jeg hoster hele tiden	<input type="text"/>
Jeg har ikke slim i brystet i det hele tatt	☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5	Jeg har brystet fullt av slim	<input type="text"/>
Brystet føles ikke tett i det hele tatt	☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5	Brystet føles svært tett	<input type="text"/>
Jeg er ikke andpusten når jeg går opp en bakke eller en trapp mellom to etasjer	☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5	Jeg er svært andpusten når jeg går opp en bakke eller en trapp mellom to etasjer	<input type="text"/>
Jeg blir ikke begrenset ved noen aktiviteter som jeg gjør hjemme	☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5	Jeg blir svært begrenset når jeg utfører aktiviteter hjemme	<input type="text"/>
Jeg føler meg trygg når jeg går ut, til tross for lungesykdommen	☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5	Jeg føler meg overhode ikke trygg når jeg går ut, pga. lungesykdommen	<input type="text"/>
Jeg sover godt	☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5	Jeg sover ikke godt på grunn av min lungesykdom	<input type="text"/>
Jeg har mye energi	☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5	Jeg har ingen energi i det hele tatt	<input type="text"/>
			POENGSUM <input type="text"/>

CCQ:

www.ccq.nl

Total skår/10

CCQ > 1,5 = høy

MCID = 0,4

KLINISK KOLS-SPØRRESKJEMA							
Vennligst sett en sirkel rundt tallet til det svaret som best beskriver hvordan du har følt deg i løpet av de siste 7 dagene. (Bare ett svar for hvert spørsmål).							
I gjennomsnitt, i løpet av de siste 7 dagene, hvor ofte følte du deg:	aldri	nesten aldri	noen få ganger	ganske mange ganger	mange ganger	svært mange ganger	nesten hele tiden
1. Kortpustet når du var i ro?	0	1	2	3	4	5	6
2. Kortpustet når du drev med fysiske aktiviteter?	0	1	2	3	4	5	6
3. Mye opptatt av at du kunne bli forkjølet, eller at pusten skulle bli verre?	0	1	2	3	4	5	6
4. Deprimert (nedtrykt) på grunn av pustevanskene dine?	0	1	2	3	4	5	6
Generelt sett, i løpet av de siste 7 dagene, hvor ofte:							
5. Hostet du?	0	1	2	3	4	5	6
6. Hadde du oppspytt / slim når du hostet?	0	1	2	3	4	5	6
I gjennomsnitt, i løpet av de siste 7 dagene, hvor hemmet var du i disse aktivitetene på grunn av pustevanskene dine:	ikke hemmet i det hele tatt	svært lite hemmet	litt hemmet	moderat hemmet	svært hemmet	ekstremt hemmet	fullstendig hemmet / eller ute av stand til å gjøre
7. Anstrengende fysiske aktiviteter (som å gå opp trapper, skynde seg, drive med sport)?	0	1	2	3	4	5	6
8. Moderate fysiske aktiviteter (som å gå, husarbeid, bære ting)?	0	1	2	3	4	5	6
9. Daglige aktiviteter hjemme (som å kle på seg, vaske seg)?	0	1	2	3	4	5	6
10. Sosiale aktiviteter (som å snakke, være sammen med barn, besøke venner / slektninger)?	0	1	2	3	4	5	6

mMRC

- Modified British Medical Research Council`s (mMRC) dyspné-gradering
  - 0. Jeg blir tungpusten bare når jeg trener hardt.
  - 1. Jeg får åndenød når jeg skynder meg på flat mark eller i slak motbakke.
  - 2. Jeg er tregere enn de fleste på min alder på flat mark, eller jeg må stoppe på grunn av tung pust når jeg går i mitt eget tempo på flat mark.
  - 3. Jeg må stoppe for å få igjen pusten etter 100 meters gange, eller etter noen få minutter i mitt eget tempo på flat mark.
  - 4. Jeg er så tungpusten at jeg ikke kommer meg ut av huset, eller blir tungpusten ved på- og avkledning.

Først – kartlegge pasienten

- Symptomer:
  - Må bruke et system som er validert
  - Vise endringer fra gang til gang
  - CAT eller CCQ
  - mMRC for tungpust
- Forverring siste år

Kolsforverring gir

- Redusert livskvalitet
- Raskere tap av lungefunksjon
- Økt risiko for nye forverrelser
- Økt behov for sykehusinnleggelse og reinnleggelser
- Økt mortalitet

Kartlegge pasienten videre

- Symptomer:
  - Må bruke et system som er validert
  - Vise endringer fra gang til gang
  - CAT eller CCQ
  - mMRC for tungpust
- Forverring siste år

- Lungefunksjon – grad av obstruksjon

Klassifisering av obstruksjon

■ Lungefunksjon (FEV₁ i % av forventet)

Grad 1: mild; FEV₁ ≥ 80%

Grad 2: moderat: FEV₁ 50 – 79%

Grad 3: alvorlig: FEV₁ 30 – 49%

Grad 4: svært alvorlig: FEV₁ < 30%

■ Husk riktig referanseområde!

■ GLI 2012

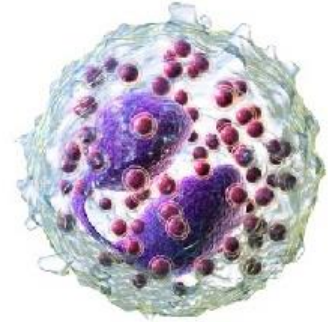
Kartlegge pasienten videre

- Symptomer:
  - Må bruke et system som er validert
  - Vise endringer fra gang til gang
  - CAT eller CCQ
  - mMRC for tungpust
- Forverring siste år

- Lungefunksjon – grad av obstruksjon
- Eosinofile granulocytter

Eosinofile granulocytter!!

- Hvem måler eosinofile ved kols??
- Ved kols:
  - Økte eosinofile = økt effekt av ICS
  - Grenseverdi ikke helt avklart, $? > 200$, $? > 300$
  - Dersom under 100 celler/mikroliter – liten effekt av ICS!!

EOSINOFIL GRANULOCYTT

Kartlegge pasienten videre

- Symptomer:
  - Må bruke et system som er validert
  - Vise endringer fra gang til gang
  - CAT eller CCQ
  - mMRC for tungpust
- Forverringer siste år

- Lungefunksjon – grad av obstruksjon
- Eosinofile granulocytter
- Saturasjon/komorbiditet

Klassifisering av kols:

Kriterier	Behandelnde lege vurderer hver pasient individuelt			
Symptom-belastning	Lav symptombelastning		Høy symptombelastning CAT >10 eller CCQ >1,5	
Forverring per år	Mild forverring Lett <u>symptomøking</u> med behov for bronkodilaterende behandling	Moderat forverring Betydelig økning i symptomer og behandling med prednisolon og/eller antibiotika	Alvorlig forverring Innleggelses for sykehusbehandling	
Obstruksjon (FEV ₁ i % av forventet verdi)	Mild grad større enn 80 %	Moderat grad 50 % – 80 %	Alvorlig grad 30 %-50 %	Svært alvorlig grad mindre enn 30 %
Mistanke om respirasjonssvikt			Alvorlig kols SpO ₂ < 92 %	
Komorbide tilstander	Øker generelt den samlede sykdomsbelastningen.			

Mild

Alvorlig